

Tisková zpráva

Česká veřejnost o dění v Izraeli a Palestině – únor 2024

- ⊙ V současnosti se o vývoj situace na Blízkém východě zajímá více než třetina (35 %) české veřejnosti, což je srovnatelný výsledek jako v roce 2015, kdy byl tento zájem měřený naposledy.
- ⊙ Přibližně dvě třetiny občanů považují situaci v Izraeli a Palestině za hrozbu pro mír ve světě (67 %), necelá polovina ji má za hrozbu pro evropskou bezpečnost (49 %) a jen o málo více než čtvrtina ji pokládá za hrozbu pro bezpečnost České republiky (27 %).
- ⊙ Vinu za vystupňování současného konfliktu občané připisují poněkud častěji Palestincům (22 %) než Izraelci (6 %), ale nejčastěji ji kladou oběma stranám stejně (40 %) a častěji v porovnání s minulostí se objevuje i názor, že hlavní vinu nese někdo jiný (10 %).
- ⊙ Jen o málo více než čtvrtina (26 %) české veřejnosti si myslí, že jednou mezi Izraelci a Palestinci nastane mír, více než třipětinová většina (62 %) se k tomu staví pesimisticky.

Zpracoval:

Jan Červenka

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V šetření, jež probíhalo od konce ledna do konce první březnové dekády 2024, Centrum pro výzkum veřejného mínění dotazovalo sadu otázek týkajících se dění na Blízkém východě, respektive v Izraeli a Palestině. Konkrétně šetření zjišťovalo, zda se lidé zajímají o vývoj tamní situace, jak hodnotí vztahy mezi Izraelem a Palestinci, zda souhlasí nebo nesouhlasí s mezinárodním uznáním Palestiny jako nezávislého státu, kdo podle nich nese hlavní podíl viny za vznik a vystupňování současného konfliktu a zda považují tamní vývoj za bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku, Evropu a mír ve světě.

První otázka zjišťovala úroveň zájmu české veřejnosti o vývoj situace na Blízkém východě, respektive v Izraeli a Palestině.¹ Jak ukazují výsledky v grafu 1, o vývoj situace na Blízkém východě se nyní zajímá podle vlastního vyjádření více než třetina (35 %) občanů ČR, když na položenou otázku 9 % dotázaných odpovědělo „rozhodně ano“ a dalších 26 % „spíše ano“. Necelé dvě třetiny (65 %) dotázaných se naopak o vývoj situace v Izraeli a Palestině nezajímají, přičemž 36 % uvedlo odpověď „spíše ne“ a 29 % „rozhodně ne“. Ve stejném výzkumu byly respondentům položeny rovněž analogické otázky na zájem ohledně vývoje situace na Ukrajině² a situace okolo uprchlíků z Ukrajiny³. Zájem o vývoj situace na Ukrajině byl přitom výrazně vyšší (57 %), v případě ukrajinských uprchlíků byl deklarovaný zájem rovněž o něco vyšší, i když jen mírně (40 %). Zájem o vývoj situace na Blízkém východě s oběma uvedenými otázkami přitom vykazuje poměrně silnou korelaci⁴, je spolu s nimi výrazně propojený s obecným zájmem o politiku⁵ a má i podobné sociodemografické rozložení.

Z podrobnější analýzy vyplývá, že více se o dění na Blízkém východě zajímají muži než ženy a zájem sílí s rostoucím věkem, se zvyšujícím se vzděláním a především s rostoucím zájmem o politiku. Z hlediska sebeznačení na pravolevé škále politické orientace zájem roste od středu směrem k oběma okrajům a výrazně nižší zájem se objevuje mezi těmi, kdo se na dané škále neumějí zařadit. Vyšší zájem deklarují vysoce kvalifikovaní odborníci nebo vedoucí pracovníci nebo důchodci, z hlediska stranických preferencí pak voliči vládních stran, ale i KSČM. Naopak nižší zájem byl zaregistrován u studentů, nezaměstnaných, lidí, kteří nevědí, koho by volili, a rozhodnutých nevoličů.

¹ Znění otázky: „Zajímáte se o vývoj situace na Blízkém východě, tj. v Izraeli a Palestině?“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

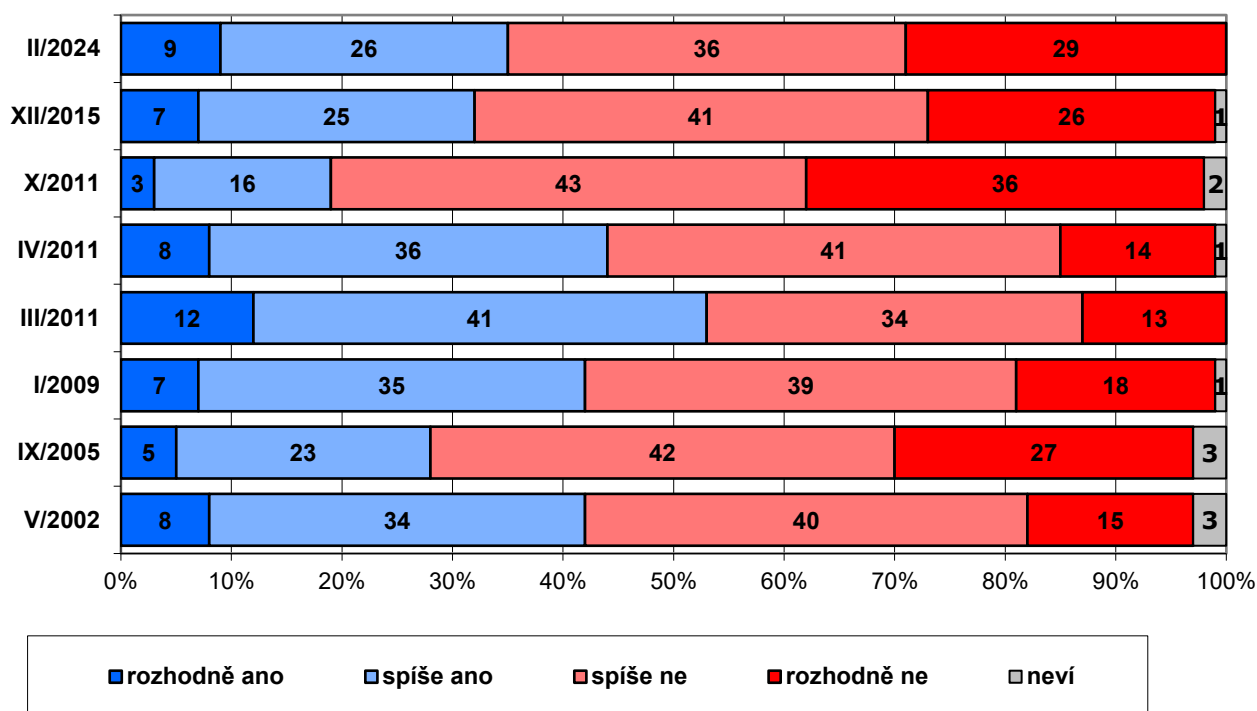
² Viz tiskovou zprávu z 12. 4. 2024 „Občané o situaci na Ukrajině – únor 2024“ na <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5815/pm240412.pdf>

³ Viz tiskovou zprávu z 15. 4. 2024 „Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků z Ukrajiny – únor 2024“ na <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5817/pm240415.pdf>

⁴ Hodnota Spearmanova indexu pořadové korelace zájmu o vývoj situace na Blízkém východě se zájmem o vývoj situace na Ukrajině činila 0,655, v případě zájmu o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny to bylo 0,491.

⁵ Hodnota Spearmanova indexu pořadové korelace zájmu o vývoj situace na Blízkém východě se zájmem o politiku činila 0,523.

Graf 1: Zájem o vývoj situace na Blízkém východě, respektive v Izraeli a Palestině (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Údaje v grafu 1 nabízejí rovněž možnost srovnání zájmu o vývoj situace na Blízkém východě v čase. Naposledy byla stejná otázka pokládána v prosinci roku 2015 a tehdy byl deklarovaný zájem respondentů statisticky srovnatelný s tím aktuálním. Historicky nejvyšší zájem o vývoj situace na Blízkém východě vykázal březnový výzkum v roce 2011, když začaly v Tunisu, Egyptě a dalších zemích události známé jako Arabské jaro. O něco vyšší zájem oproti současnému naše výzkumy ukazyvaly i v letech 2002 a 2009. Naopak v roce 2005 nebo na podzim roku 2011 byl naměřený zájem zřetelně nižší než v současnosti.

Tabulka 1: Hodnocení vztahů mezi Izraelem a Palestinci⁶ (%)

	IX/2005	I/2009	X/2011	XII/2015	II/2024
velmi dobré	0	0	0	1	0
spíše dobré	2	1	2	3	0
ani dobré, ani špatné	12	4	11	14	8
spíše špatné	40	21	38	34	22
velmi špatné	20	59	20	20	56
neví	26	15	29	28	14

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

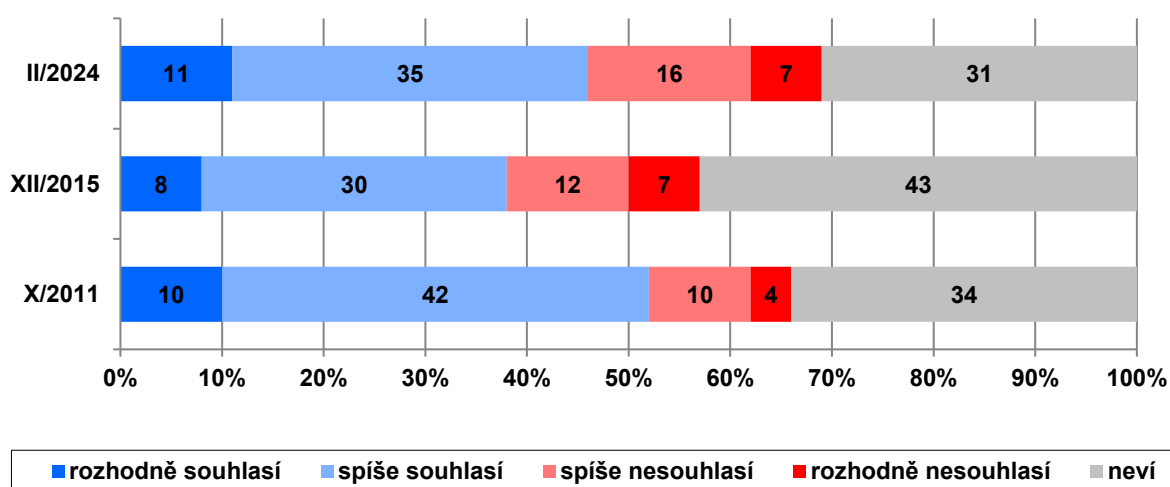
Následující otázka výzkumu se věnovala obecnému hodnocení současných vztahů mezi Palestinci a Izraelem. Už předchozí šetření jasně ukázala, že česká veřejnost je v tomto ohledu trvale značně skeptická, a aktuální šetření probíhající v období mimořádné eskalace konfliktu po loňském říjnovém útoku ozbrojenců Hamásu na Izrael s následnou izraelskou odvetou v pásnu Gazy tuto skutečnost jen potvrdilo. Až na ojedinělé výjimky prakticky nikdo z respondentů nehodnotil vztahy Izraele a Palestinců jako dobré, 8 % je označilo za „ani dobré, ani špatné“ a téměř

⁶ Znění otázky: „Jak byste hodnotil současné vztahy mezi Izraelem a Palestinci? Jsou podle Vás nyní velmi dobré, spíše dobré, ani dobré, ani špatné, spíše špatné, velmi špatné?“

čtyřpětinová většina (78 %) vztahy považuje za špatné, z toho 22 % je má za „spíše špatné“ a 56 % za „velmi špatné“. Sedmina (14 %) dotázaných na otázku uvedla odpověď „nevím“. V časovém srovnání přitom vidíme, že největší změny se zde týkají celkového podílu negativního hodnocení vztahů Izraele a Palestinců a toho, v jakém poměru jsou v něm zastoupeny odpovědi „spíše špatné“ a „velmi špatné“. V tomto ohledu je aktuální hodnocení vztahů výrazně horší než v letech 2005, 2011 i 2015 a příliš se neliší od hodnocení zaznamenaného v lednu roku 2009, kdy rovněž v Gaze probíhala otevřená válka mezi palestinskými ozbrojenými skupinami a izraelskou armádou.

Analýza na základě sociodemografických znaků ukázala, že dominantním faktorem rozlišujícím jednotlivé skupiny je podíl odpovědí neví. Při jeho pomnutí se významné rozdíly mezi jednotlivými skupinami objevovaly jen ojediněle. Z hlediska vzdělání lidé bez maturity méně často vztahy mezi Izraelem a Palestinci hodnotili jako "velmi špatné" a obdobný rozdíl vykazovali také dotázaní, kteří se vůbec nezajímají o politiku, nezaměstnaní nebo rozhodní nevoliči.

Graf 2: Postoj k mezinárodnímu uznání Palestiny jako nezávislého státu⁷ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

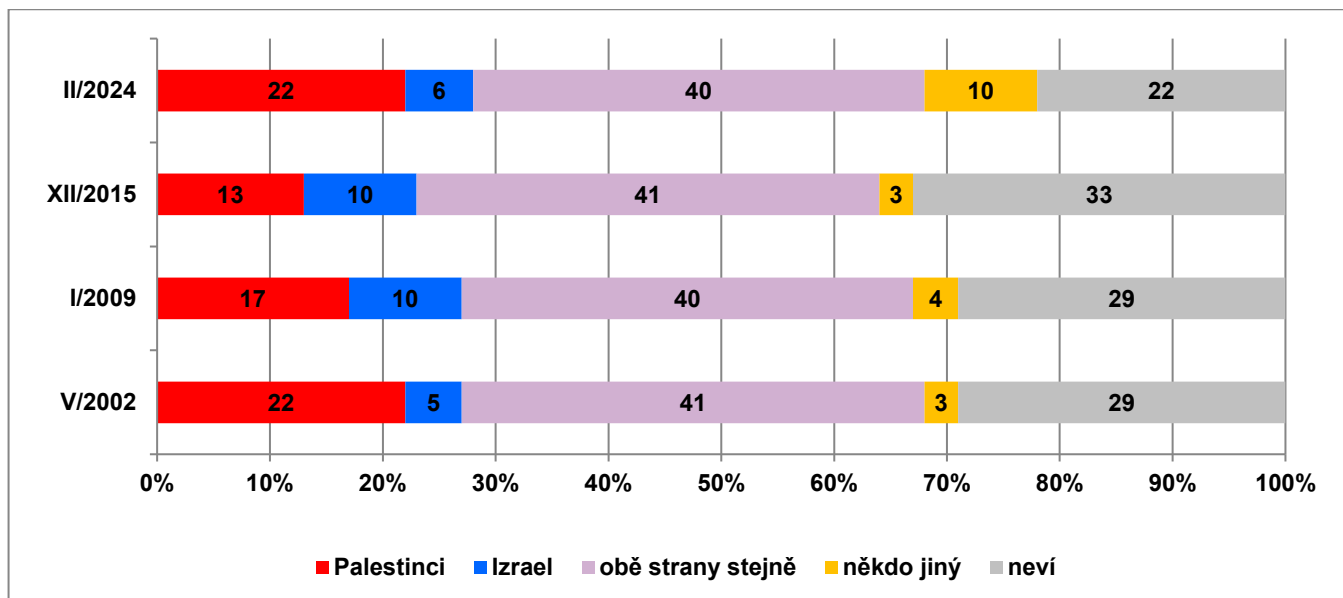
Součástí výzkumu byla rovněž otázka týkající se mezinárodního uznání Palestiny jako nezávislého státu. Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 2, necelá polovina (46 %) českých občanů s mezinárodním uznáním Palestiny jako nezávislého státu souhlasí, z toho 11 % „rozhodně“ a 35 % „spíše“, zatímco nesouhlas vyjádřila necelá čtvrtina (23 %), z toho 16 % „spíše“ a 7 % „rozhodně“. Více než tři desetiny (31 %) dotázaných k této otázce nezaujaly stanovisko a odpověděly, že neví. V porovnání s posledním šetřením z prosince roku 2015 se především výrazně snížil podíl nerozhodnutých (o 12 procentních bodů), což se promítlo do nárůstu podílu souhlasu (o 8 procentních bodů) a v menší míře i nesouhlasu (o 4 procentní body). V porovnání s říjnem 2011, kdy byla respondentům předložena stejná otázka poprvé, se naopak souhlas s mezinárodním uznáním Palestiny jako nezávislého státu snížil o 6 procentních bodů, zatímco nesouhlas o 9 procentních bodů vzrostl. Z toho plyne, že před dvanácti lety se česká veřejnost k mezinárodnímu uznání Palestiny jako nezávislého státu stavěla příznivěji než dnes.

Také u této otázky se část významných sociodemografických rozdílů týkala podílu odpovědi neví, který byl vyšší mezi ženami a který především rostl spolu s klesajícím zájmem o politiku obecně a s klesajícím zájmem o vývoj situace na Blízkém východě. Při jeho pomnutí se ale ukázaly jisté rozdíly z hlediska politické orientace, když lidé radící sami sebe jednoznačně na levičtější vyjadřovali rozhodný souhlas s mezinárodním uznáním Palestiny, a rozhodný souhlas v tomto ohledu častěji vyjadřovali i lidé, kteří se obecně velmi zajímají o politiku, zatímco rozhodný nesouhlas byl častější mezi dotázanými, kteří se o politiku obecně vůbec nezajímají. Celkově podpora mezinárodního uznání Palestiny jako nezávislého státu spolu se zájmem o politiku mírně narůstá. Pokud jde o zájem o vývoj situace na Blízkém východě, tam je situace poněkud komplikovanější, protože mezi těmi, kdo se o vývoj v této oblasti rozhodně

⁷ Znění otázky: „Souhlasíte nebo nesouhlasíte s mezinárodním uznáním Palestiny jako nezávislého státu? Rozhodně souhlasíte, spíše souhlasíte, spíše nesouhlasíte, rozhodně nesouhlasíte.“

zajímají, je výrazně zvýšený jak podíl rozhodného souhlasu, tak podíl rozhodného nesouhlasu. Rozhodný nesouhlas s mezinárodním uznáním Palestiny jako nezávislého státu byl častější rovněž mezi těmi, kdo se o vývoj situace na Blízkém východě rozhodně nezajímají. Z hlediska stranických preferencí rozhodně pro uznání Palestiny se častěji vyslovovali voliči KSČM, ANO či SPD, proti uznání byli výrazně častěji rozhodnutí nevoliči.

Graf 3: Kdo má největší podíl na vystupňování současného konfliktu?⁸ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Další otázka se zaměřila na zjišťování názorů na to, kdo může za vystupňování konfliktu mezi Izraelem a Palestinci. Podle výsledků zachycených v grafu 3 se občané ČR nejčastěji kloní k názoru, že odpovědnost za vznik a vystupňování stávajícího konfliktu mezi Izraelem a Palestinci nesou rovným dílem obě znesvářené strany. V šetření to uvedly dvě pětiny (40 %) dotázaných. Zbytek těch, kdo mají na věc utvořen nějaký názor, častěji připisuje hlavní díl viny Palestincům, což v šetření učinilo 22 % respondentů, 6 % Čechů vidí největší díl odpovědnosti na straně Izraele a desetina respondentů (10 %) považuje za hlavního viníka někoho jiného.⁹ Více než pětina (22 %) respondentů na tuto věc nemá utvořen žádný názor. Porovnáme-li aktuální výsledky s výsledky dřívějších výzkumů, které se věnovaly stejné otázce, můžeme vidět stabilitu podílu těch, kdo vinu rozdělují rovným dílem mezi obě znesvářené strany, mezi roky 2002 a 2015 postupný pokles podílu těch, kdo vinu kladou na palestinskou stranu, jež se ale v aktuálním výzkumu zvýšil o 9 procentních bodů a fakticky se tak vrátil na úroveň roku 2002, nejprve mírné zvýšení a pak mírný pokles u podílu těch, kdo primárně viní ze vzniku a eskalace konfliktu Izrael a v aktuálním šetření poměrně velký (o 7 procentních bodů v porovnání s rokem 2015) nárůst dříve stabilního a rozsahem spíše okrajového podílu odpovědí připisujících vinu někomu jinému, což se promítlo do poměrně razantního snížení podílu nerozhodných odpovědí (o 11 procentních bodů v porovnání s rokem 2015).

Podrobnější analýza ukázala, že podobně jako u předchozích otázek část významných sociodemografických diferencí souvisela s podílem nerozhodných odpovědí, který byl vyšší mezi ženami, respondenty bez maturitního vzdělání, lidmi, kteří se nedokážou zařadit na pravolevé škále politické orientace, nerozhodnými voliči a těmi, kdo se nezajímají o politiku a speciálně o dění na Blízkém východě, a naopak nižší byl mezi muži, vysokoškoly, těmi, kdo se řadí jednoznačně k politické pravici, a lidmi se zájmem o politiku obecně a o vývoj situace na Blízkém východě zvláště. Pokud od odpovědí „neví“ odhlédneme, tak zjistíme, že ženy častěji inklinují k variantě odpovědi kladoucí vinu na obě

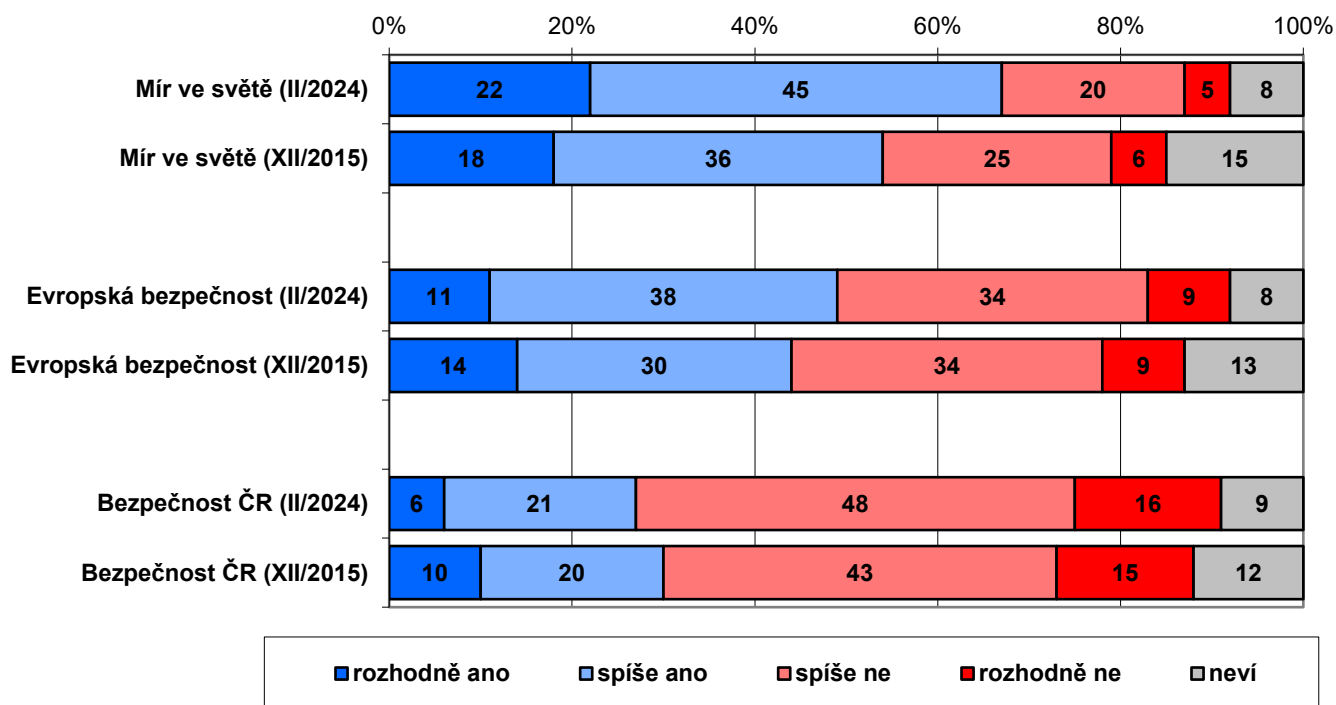
⁸ Znění otázky: „Kdo podle Vás má největší podíl na vzniku a vystupňování současného konfliktu mezi Izraelem a Palestinci? Jsou to především Palestinci, Izrael, obě strany stejně, nebo někdo jiný?“

⁹ Respondenti, kteří uvedli možnost „někdo jiný“, měli možnost formou otevřené doplňující odpovědi konkretizovat, koho mají za hlavního viníka současné eskalace konfliktu mezi Izraelem a Palestinci. Mezi konkrétními odpověďmi se zdaleka nejčastěji objevovaly Spojené státy americké nebo hnutí Hamás, ale kromě nich se zde opakovaně objevovaly Velká Británie, Rusko, Irán a Saudská Arábie, případně obecněji západ, arabské státy, velmoci, politici, teroristé, mezinárodní společenství a podobně.

strany stejně, zatímco muži častěji viní jednu či druhou stranu. Z hlediska vzdělání absolventi vysokých škol relativně častěji kladou vinu na stranu Palestinců nebo někoho jiného a méně často viní Izrael či obě strany, zatímco lidé bez maturitního vzdělání ve zvýšené míře viní Izrael a méně často uvádějí někoho jiného. Podle sebeznačení na škále pravolevé politické orientace se ti, kdo se hlásí k levému středu, méně často přiklánějí k variantě odpovědi kladoucí vinu na Palestince a ve zvýšené míře viní obě strany, mezi dotázanými řadícími se jednoznačně na pravici je to přesně naopak, tedy častěji obviňují Palestince a méně inklinují k odpovědi obviňující obě strany. Ti, kdo se obecně velmi zajímají o politiku, výrazně častěji kladou vinu na někoho jiného a méně často viní Palestince, ti, kdo se o politiku spíše zajímají, pak naopak vinu na palestinskou stranu kladou ve zvýšené míře. S klesajícím zájmem o politiku rovněž roste příklon k odpovědi vinící obě strany. Podobná tendence v ještě výraznější formě se objevuje i z hlediska deklarovaného zájmu o vývoj situace na Blízkém východě. S jeho poklesem výrazně stoupá podíl odpovědí kladoucích vinu na obě strany. Mezi dotázanými s rozhodným zájmem o vývoj situace na Blízkém východě je pak také vyšší podíl obvinění někoho jiného, ti, kdo se o vývoj situace podle vlastního vyjádření rozhodně nezajímají, méně často obviňují palestinskou stranu. Zřetelně názory na to, kde leží vina za vznik a eskalaci konfliktu, pak rozděluje postoj k mezinárodnímu uznání Palestiny jako nezávislého státu. Ti, kdo s ním rozhodně souhlasí, poněkud častěji kladou vinu na stranu Izraele nebo někoho jiného, naopak ti, kdo mezinárodní uznání Palestiny jako nezávislého státu rozhodně odmítají, ve zvýšené míře obviňují Palestince.

Další otázky zjišťovaly, zda lidé považují vývoj situace v Izraeli a Palestině za bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku, Evropu a mír ve světě.

Graf 4: Hodnocení situace v Izraeli a Palestině jako bezpečnostní hrozby (%)¹⁰

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Z výsledků šetření vyplývá (viz graf 4), že situaci v Izraeli a Palestině za hrozbu pokládá dvoutřetinová většina dotázaných v případě míru ve světě (67 % celkem, v tom 22 % „rozhodně ano“ a 45 % „spíše ano“), s čímž nesouhlasila čtvrtina (25 % celkem, v tom 20 % „spíše ne“ a 5 % „rozhodně ne“) oslovených při 8 % nerozhodných. U evropské bezpečnosti situaci v Izraeli a Palestině za hrozbu označila už jen necelá polovina (49 % celkem, v tom 11 %

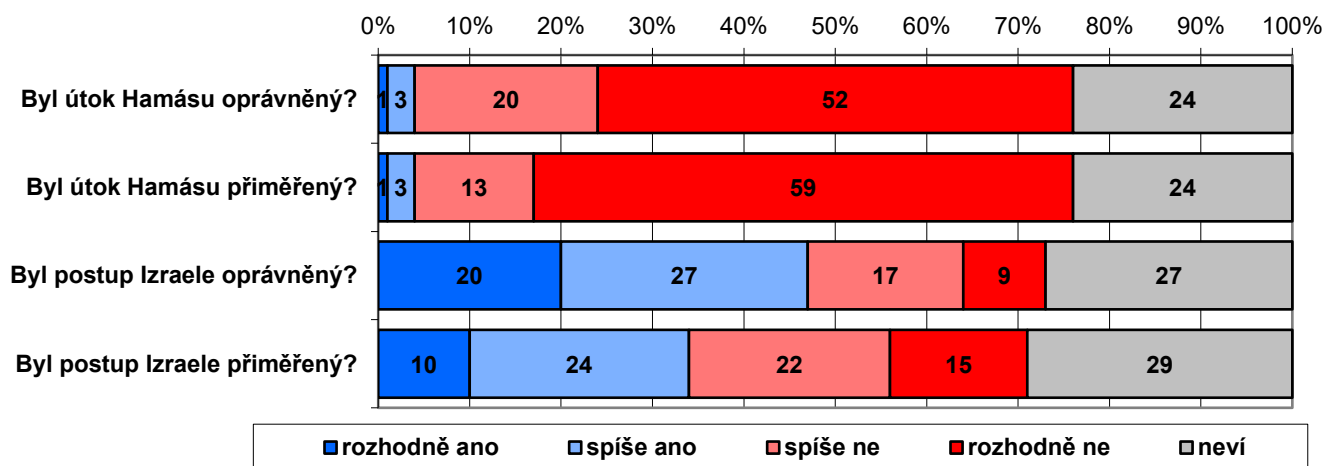
¹⁰ Znění otázky: „Je nebo není podle Vašeho názoru situace v Izraeli a Palestině hrozbou pro a) bezpečnost České republiky, b) evropskou bezpečnost, c) mír ve světě?“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

„rozhodně ano“ a 38 % „spíše ano“), zatímco více než dvě pětiny (43 % celkem, v tom 34 % „spíše ne“ a 9 % „rozhodně ne“) s tím nesouhlasily a 8 % uvedlo, že neví. U bezpečnosti České republiky pak pouze o málo více než čtvrtina (27 % celkem, v tom 6 % „rozhodně ano“ a 21 % „spíše ano“) dotázaných hodnotila situaci v Izraeli a Palestině jako hrozbu, téměř dvoutřetinová většina (64 % celkem, v tom 48 % „spíše ne“ a 16 % „rozhodně ne“) tuto situaci za hrozbu pro bezpečnost České republiky nepokládá a 9 % se neumělo vyjádřit. V porovnání s tím je situace na Ukrajině¹¹ vnímána jako hrozba mnohem častěji a silněji, a to zejména v rovině bezpečnosti České republiky, kde situaci na Ukrajině jako hrozbu hodnotilo 64 % dotázaných, v tom 27 % rozhodně, což je samo o sobě tolik, kolik celkově za hrozbu označilo situaci v Izraeli a Palestině. Výrazný rozdíl je i u evropské bezpečnosti, pro kterou situaci na Ukrajině jako hrozbu vnímá 71 % oslovených proti 49 % v případě Izraele a Palestiny, v tom 30 % rozhodně proti 11 %. V případě míru ve světě sice v celkovém podílu deklarovaného ohrožení nebyl rozdíl nijak významný (70 % Ukrajina, 67 % Izrael a Palestina), ale v případě Ukrajiny podíl odpovědí rozhodně ano (31 %) zřetelně převyšoval analogický podíl odpovědí v případě Izraele a Palestiny (22 %).

Zajímavé je i časové srovnání s rokem 2015. V porovnání s tehdejšími výsledky, které rovněž nabízí graf 4, se výrazně zvýšilo vnímání situace v Izraeli a Palestině jako hrozby pro mír ve světě (souhlas se celkově zvýšil o 13 procentních bodů, nesouhlas se o 6 procentních bodů snížil a došlo k sedmibodovému poklesu podílu nerozhodných odpovědí), v případě jejího vnímání jako hrozby pro evropskou bezpečnost bylo zvýšení pouze mírné (zvýšení podílu souhlasu o 5 procentních bodů výlučně na úkor podílu nerozhodných) a u bezpečnosti České republiky nastal posun opačným směrem, když jedinou statisticky významnou změnou byl nárůst podílu nesouhlasících o 6 procentních bodů.

Rozložení odpovědí občanů v otázce, zda je situace v Izraeli a Palestině bezpečnostní hrozbou, se při pominutí podílu nerozhodných odpovědí z hlediska základních sociodemografických znaků liší jen nevýrazně. Z hlediska pohlaví se objevuje mírný, ale statisticky signifikantní rozdíl v případě evropské bezpečnosti (ženy častěji souhlasí, muži nesouhlasí), se zvyšujícím se stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání mírně stoupá hodnocení situace jako hrozby pro mír ve světě. Ve všech třech rovinách vnímání situace v Izraeli a Palestině mírně koreluje se sebezařazením na pravolevé škále politické orientace (hodnocení situace jako hrozby sílí s posunem od levice k pravici). V případě zájmu o vývoj situace na Blízkém východě se pak objevuje zřetelná polarizace názorů ve skupině těch, kteří se o situaci rozhodně zajímají, mezi nimiž se s výrazně zvýšenou frekvencí objevují odpovědi „rozhodně ano“ i „rozhodně ne“.

Graf 5: Hodnocení oprávněnosti a přiměřenosti postupu stran v současném konfliktu (%)¹²

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 26. 1. – 11. 3. 2024, 966 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Další část otázek se věnovala konkrétněji aktuální eskalaci konfliktu vyvolané útokem ozbrojenců Hamásu z pásma Gazy na Izrael ze dne 7. října 2023 a následnou odvetnou operací izraelské armády v pásmu Gazy. Šetření konkrétně

¹¹ Viz tiskovou zprávu z 12. 4. 2024 „Občané o situaci na Ukrajině – únor 2024“ na <https://cvvm.soc.cas.cz/images/articles/files/5815/pm240412.pdf>

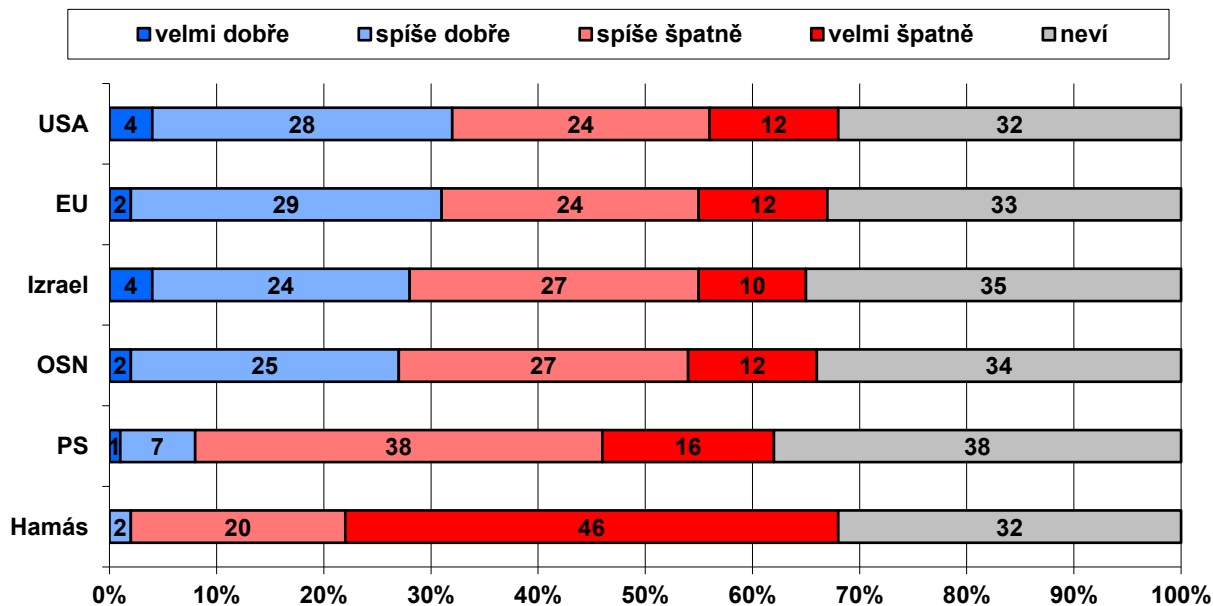
¹² Znění otázek: „Nyní se zaměříme na aktuální situaci izraelsko-palestinského konfliktu a na oprávněnost a přiměřenost jednání obou stran. Domníváte se, že útok hnutí Hamás na Izrael, který se odehrál 7. října 2023, byl a) oprávněný, b) přiměřený?“ „Domníváte se, že postup Izraele v pásmu Gazy v reakci na útok Hamásu, který se odehrál 7. října 2023, byl a) oprávněný, b) přiměřený?“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

zkoumalo, jak česká veřejnost vnímá postup obou zneprátených stran z hlediska jeho oprávněnosti a přiměřenosti. Jak ukazují výsledky v grafu 5, samotný útok Hamásu na Izrael česká veřejnost hodnotí jednoznačně negativně, když pouze 4 % oslovených označila ozbrojenou akci Hamásu za oprávněnou a za přiměřenou, zatímco bezmála tříčtvrtinová většina (72 %) oprávněnost i přiměřenost útoku Hamásu na Izrael odmítla, přičemž výraznou většinu odpovědí tvořila vždy rozhodná varianta odmítnutí (52 % v případě oprávněnosti, 59 % u přiměřenosti). Naproti tomu postup Izraele v pásnu Gazy je hodnocen dosti nejednoznačně, když necelá polovina české veřejnosti (47 %) vyjádřila souhlas s jeho oprávněností, v tom 20 % rozhodně a 27 % spíše, zatímco o málo více než čtvrtina (26 %) s teží o oprávněnosti izraelského postupu nesouhlasila, v tom 17 % spíše a 9 % rozhodně. Zcela rozdělena je pak česká veřejnost v hodnocení přiměřenosti izraelského postupu v pásnu Gazy, když přibližně třetina (34 %) jej hodnotí jako přiměřený, v tom 10 % rozhodně a 24 % spíše, a o málo více než třetina (37 %) si myslí opak, v tom 22 % spíše a 15 % rozhodně. U všech čtyř dílčích otázek byl přitom poměrně vysoký podíl nerozhodných odpovědí, který se pohyboval od necelé čtvrtiny do necelých tří desetin.

Podrobnější analýza v případě oprávněnosti a přiměřenosti jednoznačně hodnoceného postupu Hamásu odhalila při pomnutí podílu nerozhodných jen málo významných rozdílů vesměs spočívajících tom, jak důrazný byl nesouhlas. Ten zesiloval s rostoucím vzděláním a v menší míře i se zvyšujícím se věkem. Z hlediska politické orientace pak zesiloval při posunu od levice k pravici. Nesouhlas zde zesiluje také s rostoucím zájmem o vývoj situace na Blízkém východě.

V případě hodnocení postupu Izraele v pásnu Gazy je to poněkud složitější. Z hlediska věku mírně narůstá souhlas s oprávněností i přiměřeností tohoto postupu, ovšem z hlediska politické orientace při posunu od levice k pravici to platí pouze o oprávněnosti, ale nikoli o přiměřenosti izraelské odvety. Souhlas s oprávněností izraelského postupu roste také s rostoucím zájmem o vývoj situace na Blízkém východě, ale u přiměřenosti se podobná korelace ve statisticky významné formě neobjevuje.

Graf 6: Hodnocení působení některých aktérů v souvislosti s izraelsko-palestinským konfliktem¹³ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 26. 1. – 11. 3. 2024, 966 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Další část výzkumu se zaměřila na hodnocení vybraných aktérů, kteří se zapojují do dění a jednání v souvislosti s izraelsko-palestinským konfliktem. Jak ukazují výsledky v grafu 6, u všech hodnocených aktérů ve větší či menší míře

¹³ Znění otázky: „Jak byste v souvislosti se současným izraelsko-palestinským konfliktem hodnotil roli a) Organizace spojených národů, b) Spojených států amerických, c) Evropské unie, d) Izraele, e) Palestinské samosprávy, f) Hamásu?“ Možnosti odpovědí: velmi dobře, spíše dobře, spíše špatně, velmi špatně.

převažuje negativní hodnocení nad pozitivním, i když u první čtveřice jde o rozdíly, které nejsou příliš velké, když pozitivní hodnocení se v případě těchto aktérů pohybovalo od necelé třetiny do více než čtvrtiny, zatímco podíl negativního hodnocení se držely v úzkém rozmezí od 36 do 39 %. Relativně nejlépe hodnocenými jsou Spojené státy (32 % dobře, 36 % špatně) s Evropskou unií (31 % dobře, 36 % špatně), za nimiž těsně následují samotný Izrael (28 % dobře, 37 % špatně) a Organizace spojených národů (27 % dobře, 39 % špatně). U Palestinské samosprávy a ještě výrazněji u Hamásu pak dominuje kritika, přičemž v případě Hamásu pozitivní hodnocení téměř absentuje. Palestinskou samosprávu v souvislosti s izraelsko-palestinským konfliktem pozitivně hodnotilo 8 % českých občanů a 54 % negativně, u Hamásu pozitivní vyjádření zaznělo jen ve 2 % případů, zatímco negativní hodnocení uvedly asi dvě třetiny (66 %) dotázaných, přičemž zdaleka nejčastějším hodnocením bylo hodnocení velmi špatně (46 %).

Tabulka 2: Hodnocení působení některých aktérů v souvislosti s izraelsko-palestinským konfliktem - časové srovnání (%)

	X/2011	II/2024
USA	23/34	32/36
EU	24/27	31/36
Izrael	14/36	28/37
OSN	31/22	27/39
PS	11/38	8/54

Pozn.: V tabulce jsou uvedeny součty procentních podílů hodnocení „velmi dobře“ + „spíše dobře“ a „spíše špatně“ + „velmi špatně“

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Podobná otázka byla v minulosti položena i v říjnovém výzkumu z roku 2011. Oproti tehdejšími výsledkům se v aktuálním šetření obecně snížil podíl nerozhodných odpovědí, přičemž se zlepšilo hodnocení Izraele (nárůst pozitivního hodnocení o 14 procentních bodů) a Spojených států (nárůst pozitivního hodnocení o 9 procentních bodů). V případě EU pak došlo k souběžnému zvýšení podílu pozitivního (o 7 procentních bodů) i negativního (o 9 procentních bodů) hodnocení. Naopak výrazně kritičtěji je v současnosti hodnoceno působení OSN (pokles pozitivního hodnocení o 4 procentní body, nárůst negativního hodnocení o 17 procentních bodů) a Palestinské samosprávy (nárůst negativního hodnocení o 16 procentních bodů).

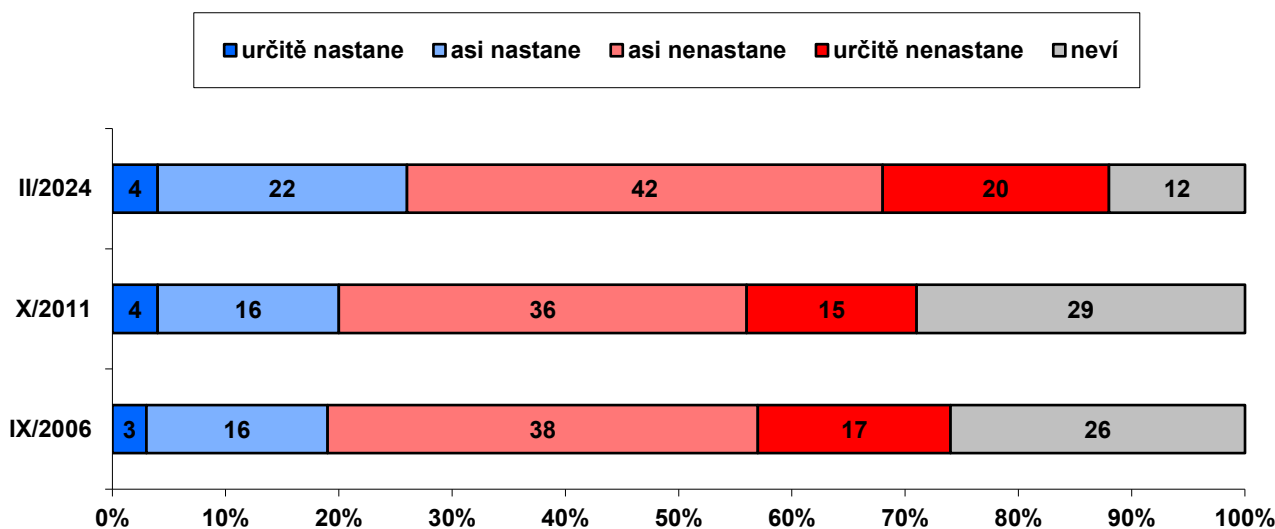
Z podrobnější analýzy při vynechání podílu nerozhodných odpovědí vyplynulo, že muži hodnotí roli Spojených států a v menší míře i Izraele příznivěji než ženy. S rostoucím věkem se zhoršuje hodnocení působení Evropské unie a Palestinské samosprávy. Se zvyšujícím se stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání se mírně zlepšuje hodnocení Izraele. Spolu se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti se zlepšuje hodnocení působení USA a EU. Z hlediska politické orientace při posunu po škále od levice k pravici se zlepšuje hodnocení USA, EU a Izraele. Lidé, kteří se rozhodně zajímají o vývoj situace na Blízkém východě, jsou kritičtější k působení OSN a EU a v případě hodnocení působení Izraele jsou značně polarizovaní, i když celkově s rostoucím zájmem o dění na Blízkém východě se hodnocení Izraele a USA zlepšuje. Naopak ve vztahu k Hamásu spolu se zájmem o dění na Blízkém východě narůstá kritičnost.

Poslední otázka bloku věnovaného blízkovýchodnímu dění se týkala toho, zda si lidé myslí, že mezi Izraelci a Palestinci zavládne někdy v budoucnosti mír.¹⁴

Jak ukazují výsledky v grafu 7, česká veřejnost je v tomto směru převážně pesimistická. Jen o málo více než čtvrtina (26 %) českých občanů si myslí, že doba vzájemného pochopení a usmíření mezi Izraelci a Palestinci někdy v budoucnosti nastane, z toho pak pouze 4 % v to věří „určitě“ a dalších 22 % předpokládá, že to „asi nastane“. Opak čeká více než třipětinová většina (62 %) lidí, když 42 % se přiklání k variantě „asi“ a 20 % je o tom přesvědčeno „určitě“. 12 % dotázaných na to nemá názor.

¹⁴ Otázka: „Domníváte se, že jednou nastane nebo nenastane doba, kdy Izraelci a Palestinci budou schopni žít v míru? Určitě nastane, asi nastane, asi nenastane, určitě nenastane?“

Graf 7: Nastane někdy v budoucnosti mír mezi Izraelci a Palestinci? (%)

Pozn.: Ve výzkumech z let 2006 a 2011 byla pokládána otázka v trochu odlišném znění: „Domníváte se, že jednou nastane nebo nenastane doba, kdy Izraelci a Arabové budou schopni přijmout své odlišnosti a žít v míru? Určitě nastane, asi nastane, asi nenastane, určitě nenastane?“

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 7 nabízí i možnost orientačního časového srovnání s výzkumy z let 2006 a 2011, kdy se v šetřeních objevovala podobná otázka, která zkoumala názory na možnost usmíření mezi Izraelci a Araby. V aktuálním šetření můžeme vidět zřetelně nižší podíl nerozhodných odpovědí, což se promítlo do nárůstu podílu optimistických odpovědí o 6 procentních bodů v porovnání s rokem 2011 a o 11 procentních bodů v případě pesimistických odpovědí, ale celkový poměr zastoupení obou názorů je dost podobný jako v roce 2011 a nepříliš odlišný i od roku 2006.

Pomineme-li nerozhodné odpovědi, z hlediska sociodemografických charakteristik analýza zde neukázala žádné významné rozdíly. Optimismus v otázce možnosti nastolení míru mezi Izraelci a Palestinci mírně stoupá spolu se zájmem o politiku obecně a o dění na Blízkém východě. Relativně vyšší podíl optimistů šetření dále ukázalo mezi dotázanými, kteří příznivě hodnotí působení OSN či palestinské samosprávy. Optimističtější se rovněž vyjadřují ti, kdo souhlasí s mezinárodním uznáním nezávislosti Palestiny.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Naše společnost, v24-01
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR
Termín terénního šetření:	26. 1. – 11. 3. 2024
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS2, věk X NUTS2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	966
Počet tazatelů:	77
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem - dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PM_11, PM_96, PM_172, PM_260, PM_261, PM_12, PM_196p, PM_17p, PM_113
Kód tiskové zprávy:	pm240424
Zveřejněno dne:	24. dubna 2024
Zpracovali:	Jan Červenka

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.